

ולא שמעו בקולי

אנו שונים: "גמצא האומר בפיו חמור¹ יתר מן העושה מעשה; שכן (= וכן) מצינו שלא נחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע, שנאמר: וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי"^{2,3}, רש"י⁴: "גבי מרגלים כתיב". רמב"ם בפירושו למשנה: "להשמיעך שהיו להם [לישראל] עונות קודמים לפני ענין המרגלים אבל לא נחתם עליהם [על אבותינו] גזר דין שימותו במדבר אלא בעון לשון הרע, והוא אמרו ויצאו דבת הארץ אשר תרו אתה וכו'"⁵. זה נאמר על "האנשים אשר עלו עמו"⁶ — המרגלים, ורק עליהם נאמר שהוציאו את לשון הרע.

נשאלת השאלה, איך אפשר שכל ישראל נענשו על חטא שחטאו עשרת המרגלים בלבד? ואפילו אם כל ישראל שמעו את המרגלים ולא מיהו, איך יתכן שהם כולם קיבלו עונש בלי מעשה עבירה מצידם? הלא אמרו משה ואהרן במעשה קרח ועדתו: "האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצף?"⁷. הלא משנתנו מביאה את הכתוב במרגלים כהוכחה שדוקא 'זה האומר בפיו' הוא הנענש, וכי כל תשע פעמים הקודמות "שניסו אבותינו את הקדוש ב"ה" לא הגדישו את הסאה, עד שבני ישראל, ולא רק המרגלים, הוציאו לשון הרע.

את התשובה אנו יכולים ללמוד ממשנה אחרת העוסקת בדינו של בן סורר ומורה⁸. "היה אחד מהם [אביו או אמו] גידם או חיגר או אלם או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה, שנאמר⁹ 'איננו שמע בקלנו' ולא חרשין". ומפרש רש"י¹⁰: "אינן יודעים אם קבל דבריהם אם לאו. שאם אמר להם איני מקבל אינו שומע לו ואף על פי שרואין שאין מקיים מצותן מיהו אינו שומע בקולנו כתיב, ואיכא לאהפוכי לזכותו ולמדרש דבשעת הקול קאמרי דלא שמע". אולי כשעמד לפני השופטים, קיבל מלקות ושמע מוסר החליט בלב שלם לעשות תשובה, ורק אחר כך כשהשיג שוב בשר ויין גבר עליו יצרו ושב לסורו; רק כש אמר להם בפה מלא בשעת מעשה 'איני מקבל מוסר', והם שומעים את

זאת, אז יודעים שעמד ברשעו ויכולים להעיד "איננו שומע בקולנו".
 לראיה שחמור האומר בפיו מן העושה מעשה מביאה המשנה את הפסוק²:
 "ולא שמעו בקולי", שכל ישראל, ולא רק המרגלים, הוציאו את לשון
 הרע, ואמרו בהם, כפי שתרגם אונקלוס: "ולא קבילו במימרי", איננו
 מקבלים את פי השם.

1	כי"מ, כי"ק.	2	במדבר י"ד כ"ב.	3	ערכין פרק ג' מ"ה.
4	ערכין דף ט"ו ע"א.	5	במדבר י"ג ל"ב.	6	שם ל"א.
7	שם ט"ז כ"ב.	8	סנהדרין פרק ח' מ"ד.	9	דברים כ"א כ'.
10	סנהדרין דף ע"א ע"א.				